Natisov 15.000.

Štajerc" izhaja vsaki torek, datiran z dnevom naslednje nedelje. Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 4 krone, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. seprodajajo po 6 v. Uredništvo in upravništvo se nahajata v Ptuju, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 80·— za 1/2 strani K 40·— za 1/4 strani K 20·— za 1/8 strani K 10·— za 1/16 strani K 5·— za 1/32 strani K 2·50 za 1/64 strani K 1·—
Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 38. | V Ptuju v nedeljo dne 21. septembra 1913. | XIV. letnik.

Današnja številka „Štajerca" ima 4 strani Priloge; vsled tega obsega skupaj 12 strani.

Kakor vsako leto priredi se
dnè 21. septembra 1913 v Ptuju
ljudsko tombolo
v prid vbogim dijakom.
Lepi dobitki! Koncert. Nizke cene. Pristop vsakemu prost.

Cenjeni naročniki!

Kakor smo že svoj čas poročali, bodemo „Štajerca" v prihodnjem letu neznatno svoto zvišali. Vzrok temu je v prvi vrsti ta, da hočemo cenjenim našim prijateljem še več gradiva ponujati in da bomo listu vsled tega pogosteje prilogo dodali, pa list tudi na drug način izboljšali. Prepričani smo, da vsled tega neznatnega zvišanja naročnine ne bode nikdo list opustil. Želi naš „Štajerc" ostane vkljub temu vedno z ozirom na svojo velikost najcenejši v slovenskem jeziku pisani list. Pa tudi ko bi to ne bil, je nujna potreba našega neodvisnega ljudskega lista tako znana, da ga gotovo niti eden naročnikov ne bode zapustil.

List „Štajerc" koštal bode od novega leta naprej:

Za Avstrijo: celo leto 4 krone, pol leta 2 kroni, četrt leta 1 krono z dopošiljanjem na dom.

Za Ogrsko: celo leto 5·50 kron, pol leta in četrt leta razmerno.

Za Nemčijo: celo leto 6 kron, pol leta in četrt leta pa razmerno.

Za Ameriko: celo leto 8 kron, pol leta in četrt leta razmerno.

Za ostalo inozemstvo se razmeroma naročnina spreminja kakor poštnina v dotični državi.

Posamezna številka (kupljena v upravništvu ali v naših tobakarnah in prodajalnah) stala bode 8 vinarjev.

Vse to velja pa šele od novega leta 1914 naprej. Kdor se pa na list že pred novim letom za naprej naroči in tudi naprej plača, ta dobi „Štajerca" še po stari ceni (3 krone za celo leto). S tem hočemo zlasti starim našim naročnikom postreči.

Somišljeniki in prijatelji! V bodočem letu treba bode boje proti ljudskim sovražnikom z vsemi močmi nadaljevati. Povsod se dvigajo sovragi ljudstva in hočejo kmetom, obrtnikom ter delavcem zadnji košček pravice odjesti! Združimo se tudi mi naprednjaki tesneje in borimo se brez ozira na nasprotniške psovke za svoje pravo! V ta namen pa je v prvi vrsti treba močni list, samostojen in neodvisen, resničen in neostrašen, kakor je ravno „Štajerc". S takim listom zamoremo ubraniti vse napade.

Prijatelji, vsi pogumno na delo za „Štajerca"!

Zgornja Štajerska in Spodnja Štajerska.

Iz krogov naših spodnjestajerskih somišljenikov dobili smo sledeči zanimivi članek, katerega vsled njegovih izbornih misli prav radi objavljamo:

Od južne pa do severne meje Štajerske smo vsi Štajerci in bi morali tudi ostati dobri, združeni otroci ene domovine.

Zgornja Štajerska s svojim zdravim, bogatim kmetskim stanom se pač mnogo razlikuje od svojega južnega soseda, katerega kmetje z malimi izjemami samo čisto mala zemljišča posedujejo, katera so poleg tega še močno zadolžena.

K temu pride pri spodnještajerskemu kmetu še bogati otroški blagoslov. Popolnoma naravno pričakujejo stariši komaj odpuščenje njih otrok iz šole, da iste — kakor je to že nekaka nasilne moda — v tujino pošljejo. Kadar pride otrok iz šole, nimajo stariši nobene druge odločitve, nego da pošljejo svoje hčerke v mesto kot služkinje, dečke pa kolikor mogoče hitro kot delavce v kakšnjo industrijsko podjetje. Kakor rečeno, otroški blagoslov je velik in kot dedič malega posestva zamore le eden v poštev priti; še ta pusti mnogokrat svojo ženo samo doma, medtem ko on odpotuje, da si zasluži najpotrebnejši denar, s katerim popravi svoja poslopja, si nakupi živino, plača davek.

Kèr vlada v sosednih slovanskih, tako zvanih „bratskih" deželah Kranjska in Hrvatska ista, morda še večja mizerija, ne pridejo za spodnještajerskega kmeta te dežele niti v poštev.

Tudi slovanske dežele nimajo razmeroma dovolj velike učne priložnosti (razven za čevljarje in krojače) za iz šole odpuščeno mladino. Delavnice so pri nas večidel tako male, da ni vredno učenca imeti, kèr je za mojstra vsled malega zaslužka predrag. Torej je samo ob sebi umevno, da večina ljudstva (kmetska deca) razven ljudskošolske izobrazbe drugega izvežbanja ali izobraženja ne more dobiti. Vsled tega so te slovenske dežele nekak človeški rezervoar za vse industrijske pokrajine.

Kolikokrat čujemo glasno tožiti od strani kmetov, ki pravijo: mene se je v šoli še nemško podučevalo in to mi je mnogo pomagalo; moji otroci pa ne znajo zdaj nič, ako pridejo iz šole, vkljub dvojnemu številu učiteljev od takrat! In razmere z ozirom na blagostanje kmetskih družin se od takrat gotovo niso izboljšale.

Da pa zahteva celo slovenski učni mojster od svojega učenca znanje nemščine, da pošiljajo vse boljše slovenske družine svoje otroke raje v Maribor, Ptuj, Celje ali Gradec v nemške šole nego v slovenske v Ljubljano, — tega pač naša zagrižena šolska autoriteta in duhovščina namenoma noče videti.

To naj bi se predvsem naši južni „ljudski voditelji" zapomnili! Razven par tucatov profesionelnih hujskačev (h katerimi moramo žalibog tudi mnogo učiteljev računati) in njih zapeljane mladine se danes na deželi resnično ne dobi nikogar, ki bi se navduševal za kakšnjo „jugoslovansko unijo." Ali mislijo taki ljudski hujskači, da so kaj ljudstvu pomagali, kadar so dosegli svoje plačilo ali kakšnjo službo ali naslov? Ventil velikanskega izseljevanja ostaja odprt in zato pridejo vse slovanske dežele v poštev.

Kèr stavi štajerski Slovan večje življenske zahteve in je rojen tudi za boljšo kulturo, kar mu žal njegova ožja domovina in vse slovanske

Schicht

Za 12 v si dobi lahko vsakdo prepričanje,
da ni pametno prati perilo, ne da bi bilo namočeno prej črez noč s pralnim izvlečkom „Ženska hvala". Saj se mora tudi sladkor prej raztopiti, predno kavo premešate. Zakaj torej nočete temeljito odmočiti nesnage s pralnim izvlečkom „Ženska hvala", da odide potem skoraj sama od sebe s Schichtovim milom in toplo vodo?

Schicht

Straschill'ova grenčica iz zelenjave je naravni izvleček (ekstrakt) najfinejših **zdravilnih zelenjav** in najbolj uspešnih korenin. **Straschill'ova grenčica iz zelenjav** vsled tega priznano najboljši **želodec okrepčujoči** prebavni liker.

dežele ne morejo nuditi, je popolnoma naravno, da pride do odpotovanja proti severu.

Pojdimo zdaj nazaj na Zgornjo Štajersko! V mnogih industrijskih veleobratih na Zgornjem Štajerskem se nahajajo tisočeri slovenski kmetski sinovi iz Spodnje Štajerske. Istotako mnogoštevilni so tam slovenski rokodelci in samostojni mojstri zastopani. Poznam celo več slovenskih gostilničarjev na Zgornjem Štajerskem, ki delajo tam prav lepe kupčije, čeprav govorijo prav slabo nemško. Nemški gosti jih zato ne zaničujejo. Mnogo oseb iz Spodnje Štajerske napravilo si je tam gori lepo premoženje, drugi zopet so se trajno na Zgornjem Štajerskem naselili itd.

Zato vprašam vse naše štajerske Slovane: Ali je prav, ako se pri nas proti nemškim Štajercem tako hujska? Ali je nemški Štajerc na Spodnjem Štajerskem res le nasilni tujec? Na vsakih 1000 Slovencev, ki vživajo nemški kruh, ne pride niti 10 Nemcev, ki žive od Slovencev . . . Zato pa je edino pravo stališče: **Skupno gospodarsko delo, sporazum med Nemci in Slovenci!**

En spodnještajerski Slovenec, ki je več let na Zgornjem Štajerskem živel.

Danes rdeč — jutri mrtev!

se bi lahko opravičeno trdilo z ozirom na stotero sredstev, ki se jih danes v časopisih naznanja, da jutri zopet iz pozorišča izginejo.

Tu ne pomaga nobena reklama

ko sredstvo samo ne drži, kar naznanilo obljublja. Nasprotno pa opozarjamo tukaj kratko, ponižno in brez vsake reklame na dva sredstva, ki sta se že od zadnjega stoletja sem kot popolnoma zanesljiva izkazala in sicer:

1. izborni Fellerjev zeliščni fluid z znamko „Elzafluid", kateri — kakor smo se sami prepričali — odpravi bolečine, ozdravi, osveži, okrepča muskeljne in kite, vpliva vživljajoče in poveča opornost, prepreči mnogo revmatičnih in lahkih bolezni, ki se jih dobi vsled prepiha ali prehlajenja. 12 malih ali 6 dvojnih ali 2 špecijalni steklenici franko 5 kron.

2. Vam hočemo povedati, da tisočero ljudi proti pomanjkanju apetita, pečenju (sodbrennen), teži v želodcu, nagonu k pluvanju, slabostim, kovcanju, napenjanju in proti vsakemu motenju prebave s posebnim uspehom rabi Fellerjeve odvajalne Rabarbarakrogljice z znamko „Elza-krogljice", 6 škatljic 4 krone franko. In vedno zopet čujemo reči:

Ničesar ne grè čez dobroto

obeh Fellerjevh preparatov z znamkoma „Elzafluid" in „Elza-kroglice", ali pazi naj se pred posnemanji in naroči naj se ju pristno s tem, da se natančno naslovi na:

E. V. FELLER, lekarnar v Stubici št. 241 (Hrvatsko).

Politični pregled.

Štajerski deželni zbor. Iz Dunaja se danes, 17. sept. brzojavlja: Danes je prišla deputacija nemških učiteljev k ministerskemu predsedniku grofu Stürgkhu in mu je predložila želje štajerskega učiteljstva. Ministerski predsednik Stürgkh je naznanil, da se vlada pogaja s strankami gledè štajerskega deželnega zbora. Pričakovati je tedaj, da se deželni zbor v kratkem skliče.

Izseljevanje v Srbijo. V nekaterih krajih južne Ogrske, kjer je prebivalstvo srbske narodnosti („raci"), opazuje se vedno naraščajoče izseljevanje v Srbijo. Srbska vlada pospešuje to izseljevanje z vsemi sredstvi in oddaja od v vojni pridobljenih pokrajin lepa zemljišča tem izseljencem. Po našem mnenju je za avstro-ogrsko monarhijo prav koristno, ako se srbofilski zagriženci izselijo. Naj le gredo pod železo revolverskega Peterčka! Tudi slovenskim prvakom v Avstriji, ki so začasa vojne nevarnosti tako navdušeno „živela Srbija" vpili, priporočali bi to izseljevanje. Ako že tako težko v Avstriji živijo, naj odpotujejo čez Donavo tja na Balkan. Vsak pošten Avstrijec želel jim bode srečno pot!

Razredna loterija. Kakor znano, se bode v Avstriji polagoma malo loterijo odpravilo. Na njeno mesto se je uresničilo razredno loterijo. Glavno ravnateljstvo državne loterije izdalo je s 1. sepembrom prvih 100.000 srečk. O tej razredni loteriji smo sicer že svoj čas poročali.

Kmet in njegovi sovražniki. Naj se v gospodarskem oziru zgodi karkoli slabega, vsega je — kmet kriv. Tako vsaj kričijo gotovi „odrešeniki" ljudstva, ki poznajo kmetsko življenje k večjem iz kakšnjega neumnega časopisa. Pomislimo pa le sledeče številke: V Avstriji ima 5.000 veleposestnikov okroglo 9 milijonev hektarjev zemljišča. Vsi avstrijski kmetje pa, katerih je mnogo milijonev oseb, posedujejo komaj 21 hektarjev zemlje. Več kot ena tretina vse avstrijske zemlje je torej last posameznih plemenitažkih družin in cerkve. Ali to še ni vse! Vsako leto pride stotero kmetskih posestev na boben. Kdo kupi ta posestva? Le en slučaj: Veleposestnik Mayr-Melnhof v Mautern nakupil je 26 kmetskih posestev, na katerih je že živelo 228 oseb in redilo 342 kosov govede. Torej en sam veliki graščak vzel je 228 ljudem njih grudo! In istotako delajo bogati kloštri po Avstriji, istotako visoki plemiči. . . Vsi ti so seveda „nedolžni", le kmet je vsega „kriv"! . . .

Preskrba rezervistov. Piše se nam: Stotero rezervistov, ki so se vrnili od obmejne straže v svojo domovino, obrača se zdaj na družbo „Srebrnega križa" s prošnjo za delo in gmotno podporo. Žal da ne dovolijo sredstva te družbe, da bi prošnjam premnogih rezervistov popolnoma ugodila. Družba se obrača vsled tega na vse patriotične može in žene z nujno prošnjo, da naj jo podpirajo, to pa ne samo z naznanili o prostih službah vseh vrst, marveč tudi z gmotnimi darili. S tem bodejo pomagali, da se zmanjša beda onih hrabrih mladih vojakov, ki so mesece dolgo, daleč od svoje družine v interesu splošnosti naše meje varovali. Prosta mesta in darila naj se blagovoli na tajništvo delnega društva Štajersko c. k. družbe avstrijskega „Srebrnega križa" za oskrbo domu se vrnivših rezervistov (Gradec, Hofgasse 14) pošlje. Tam se dobi tudi umetno narejene znamke za zapiranje po 2 ali 5 vinarjev. Najbolj bi se seveda patriotične in socialne naloge „Srebrnega križa" podpiralo s splošnim pristopom vseh žena in mož, kar bi se pač vsled malega letnega doneska (najmanjši donesek 2 kroni na leto) prav lahko izvršilo.

Vojaška smrt. Pri nemških mornariških manevrih ob otoku Helgoland ponesrečil je vojaški zrakoplov „L. I." Bil je popolnoma razbit. Od 20 vojakov, ki so se v zrakoplovu nahajali, zamoglo se je samo 7 rešiti.

Duhovnik o klerikalizmu. Sivolasi katoliški župnik in pisatelj Hanejakob izdal je pred kratkim zanimivo knjigo pod naslovu „Allerlei Leute und allerlei Gedanken". Z ozirom na politični katolicizem (to je na klerikalizem) pravi ta resnični duhovnik m. dr.: „Jaz sem bil enkrat tudi pristaš tega političnega katolicizma; ali to mi je minulo vsled ravnanja, ki sem ga doživel v lastnem taboru, ko sem imel enkrat svoje lastno mnenje. . . Zato sem vedno nasprotnik one sorte političnega katolicizma, kateri vsled svojega pomanjkanja na ljubezni do bližnega katoliško vero sramoti, kateri ceni katoliškega lajika kakor katoliškega duhovnika le po temu, kar stori za politični katolicizem" — Tako sodi pošten katoliški duhovnik o klerikalcih!

Balkanska vojna se bliža svojemu zadnjemu koncu. Poroča se, da bode še ta petek, ko naš list ravno izide, mirovna pogodba med Bulgarijo in Turčijo sklenjena ter podpisana. S to pogodbo pride Bulgarija skoraj ob vse plodove svojih krvavih vojen. Zamàn je žrtvovala na bojnem planu tisoče svojih sinov, skoraj nič ji od vsega tega ne ostane. Odstopiti mora tudi Adrianopel in Kirk-Kilisse, oni dve veliki trdnjavi, ki jih je bulgarska armada zavzela z vzorno bravuro na začudenje vsega sveta. Bulgarija, ki je že sanjarila, da prestopi njena armada prag Konstantinopla, zadovoliti se mora zdaj s koscem zemlje, ki nima vojaške vrednosti. Vsi strategič[illegible] važni kraji ostali bodejo Turčiji. Govorice pravj[illegible] da bode šla nova bulgarsko-turška meja med kraj[illegible] ma Iniada in San Stefano na Črnem morju, p[illegible] tem ob reki Resnaja; mesto Tirnovo ost[illegible] bode Bulgarski, Kirk-Kilisse pa Turčij[illegible] morda ostane Bulgariji tudi še Dimotika, kar bi vsaj neki, čeprav razmeroma m[illegible] lenkostni uspeh pomenilo. Po določbah te m[illegible] rovne pogodbe prišla bode Bulgarija glede ve[illegible] kosti in števila prebivalstva na tretje mesto [illegible] Rumunsko in Grško. Dorastek prebivalstva [illegible] vojni bode za Bulgarijo mnogo manjši nego [illegible] Srbijo in Grško. In vendar je ravno Bulgar[illegible] v borbi zoper Turke največje žrtve prinesla.

Srbske nasilnosti. 120 bulgarskih učitelj[illegible] prosilo jo „Neue Freie Presse" za objavo sled[illegible] cega oglasila: „Edino-le zaradi njegove bulgarsk[illegible] narodnosti bil je v Prilepu en učitelj umorjen [illegible] v Velesu je bil tržačan Abranov pobit, potem umorjen in še mrtev razmesarjen. Iz istega vzroka se je v Üskübu seminarnega direktor[illegible] v Velesu pa nadzornika šole Eparhije pretep[illegible] valo. V Kruševem zaprlo se je štiri bulgarsk[illegible] učitelje. Da bi se jih prestrašilo, se je v sosedn[illegible] sobi meščanske ljudi nevsmiljeno pret[illegible] pavalo, da bi se preje za Srb[illegible] proglasili. Potem se je zahtevalo od ni[illegible] teljev, da naj se odpovejo svoji narodnosti. [illegible] tega niso hoteli storiti, peljalo se jih je [illegible] Monastir, kjer se jih je vrglo v ječo. N[illegible] 120 bulgarskih učiteljev iz Monastirja in Üsk[illegible] ba peljalo se je v ječe v Monastirju, Üskü[illegible] ter Mitrovici. Ko vkljub temu nismo hot[illegible] svojo narodnost odpovedati in srbsko podučev[illegible] se nas je s silo iz naše domovin[illegible] pregnalo. Tudi posestnike se je pregn[illegible] Vse bulgarske škofe so Srbi pr[illegible] gnali. Groza, ki vlada v Makedoniji, je [illegible] popisna. V vasi Lipec umorilo se je [illegible] bulgarskih dostojanstvenikov, v Laki 26 Bulgar[illegible] v Blatecu pa 14. V drugih krajih se je kmet[illegible] valce najprve oplenilo, potem pa umori[illegible] V Aleksi Tenovu se je bulgarske kme[illegible] žive sežigalo. Apeliramo iskreno na red[illegible] cijo in vso družbo, da naj odpošlje zaupni[illegible] ki bodejo resnico dognali. Tu je slova[illegible] ski narod v nevarnosti, da ga n[illegible] govi srbski „brati" iztrebijo". [illegible] Kaj pravijo slovenski prijatelji Srbov k te[illegible] divjaštvu? Bulgari so vendar ravno tako Slovan[illegible] In Srbi ne čutijo prav nobene „slovanske" [illegible] „jugoslovanske" vzajemnosti!

Dopisi.

Sv. Trojica v Halozah. Ljubi „Štajerc", p[illegible] teklo nedeljo imeli smo pa mi Haložani v[illegible] dirindaj. Obiskal nas je — kaj pravite k[illegible] Ne papež iz Rima, tudi ne japonski cesar, [illegible] obiskal nas je naš slovenski „odrešenik" in „p[illegible] bog" doktor Tonček Korošec. Ja, Tone K[illegible] rošec, bivši duhovnik — saj ga zdaj vendar [illegible] moremo imeti več za duhovnika, ko že le[illegible] sem zaradi umazane politike svojega duhovn[illegible] kega posla ne izvršuje več, — Tone Koro[illegible] na Dunaju baje znan pod imenom „der schö[illegible] Toni" pri vseh lepih judovkah, — ta Tone K[illegible] rošec nas je obiskal. Zbralo se nas je par km[illegible] tov, kar na deželi po maši ni težka stvar. T[illegible] več viničarjev in precej tistih klerikalnih pe[illegible] lizcev, za katere je svet s plankam zabit, se [illegible] zbralo. Mislili smo vsi, da nam bode Koro[illegible] morda kaj povedal glede naše bede, ki jo t[illegible] pimo že leta sem in v kateri smo vedno [illegible] vseh strani zapuščeni. Mislili smo, da nam bo[illegible] povedal, kako naj si pomagamo in na kak n[illegible] čin si naj spremenimo svoj žalostni polo[illegible] Mislili smo, da bode govoril o suši in toči, [illegible] peronospori in mokroti, o davkih in dokladu[illegible] Pa klerikalcem je prišla menda strupena ro[illegible] v butice, da nimajo za druzega zmisla, nego [illegible] brezvestno politično gonjo. Zato je tudi dr. To[illegible] Korošec govoril le o deželnem zboru štajersk[illegible] se pridušal čez Nemce kakor kak pijani der[illegible] in grozil, da v štajerskem deželnem zbo[illegible] ne pride do miru ter do gospodarskega de[illegible] dokler — no, dokler tega ravno dr. Tone K[illegible] rošec iz političnо-panslavističnih vzrokov ne d[illegible] voli . . . Tako je govoril torej Korošec! N[illegible] mesto da bi nam v bogim Halo[illegible] nom prinesel pomoč, ko nas slaba [illegible]